Rok IVty Nr. 10. Kraków, dnia 1 Sierpnia. Rok 1876.

Wychodzi w Krakowie co tydzień przez czas pory zdrojowo-kąpielowéj.

Biuro Redakcyi i Administracyi W KRYNICY w c. k. Zakładzie Zdrojowym.

Prenumeratę miejscową przyjmuje Administracya „**Czasu**“ w Krakowie, gdzie także dostać można pojedynczych Numerów „**Krynicy.**“

KRYNICA

Tygodnik poświęcony ojczystym Zakładom zdrojowo-kąpielnym.

Redaktor **Dr MICHAŁ ZIELENIEWSKI** Lekarz Rządowy c. k. Zakładu Zdrojowego w Krynicy.

Prenumerata wynosi

w Krakowie na miejscu 1 złr.
w Monarchii austryacko-węgierskiéj z przesyłką pocztową . . . . . 1 złr. 20 c.
Numer pojedynczy . . . — 6 „

Należytość za prenumeratę lub za umieszczenie ogłoszeń odsyłać należy **franco** do **Biura Administracyi.**

MATERYAŁY
DO HISTORYI C. K. ZAKŁADU ZDROJOWEGO
W KRYNICY

zebrał

Dr Zieleniewski.

(Ciąg dalszy).

II.

To też Administracya dóbr rozporządzeniem swém (de dato Lwów 10 Listopada 1803 r. L. 10422) poleca już w roku następnym przedłożenie sobie planu i kosztorysu na wybudowanie budynku o 6 izdebkach i o 9 komórkach łaziebnych, a przyobiecuje przyczynić się zasiłkiem „ab aerario“ dla chirurga, gdyby się takowy w Muszynie, a przez lato w Krynicy chciał osiedlić.

Z tak błachéj posiadłości zdrojowo-kąpielnéj, składającéj się w owe czasy: z jednego drewnianego domku o dwóch izbach, o jednéj alkowie, o jednéj kuchni i jednéj komórki łaziebnéj; tudzież z drugiéj chatki z desek zbitéj o 4 izdebkach i 6 komórkach łaziebnych było już w r. 1803 (z owych budynków) dochodu 160 złr. kr. 54 — a resztę rocznego dochodu, wykazanego w ogólnéj kwocie złr. 205 kr. 12, przyniosła sprzedaż wody mineralnéj.

Wiara w pomyślną skuteczność wody krynickiéj ściągnęła już 1803 roku 69 rodzin czyli 126 osób do Krynicy, a taniość owych nędznych lokalów uzupełniała bezcenność kąpieli mineralnéj, za którą w owe czasy 3 kr. pobierano!

W r. 1804 i 1805 żywo krzątano się nad planami i kosztorysami potrzebnych budowli w tutejszem zdrojowisku, zawarto nawet w r. 1805 kontrakt z murażem i przedsiębiorcą Andrzejem Rothem o budowę murowanéj karczmy i stajni za kwotę 2596 złr., a nadto prowadzono długą korespondencyę z zarządem dóbr księcia Lobkowicza w Bilinie: o nadesłanie fabrykanta do Krynicy, celem wyrobu kamionek do rozsyłki wody krynickiéj.

Już w 1805 r. frekwencya do zdrojowiska krynickiego wzrosła do 112 rodzin, składających się z 180 osób; a mocą rozporządzenia Administracyi dóbr skarbowych z d. 25 Kwietnia 1805 L. 5575 wypuszczono w dzierżawę młodziuchny ów zakładzik Janowi Hecht ze Lwowa na lat 12 (od 1 Maja 1805 do 1 Maja 1817) za roczną kwotę 251 złr. 50 kr., oprócz 40 złr. rocznie od wyszynku wina opłacanych, z któregoto jednak nabytku dzierżawcy, Prefektura dóbr kameralnych nie spełna rok jeden miłego dla siebie spokoju używała, gdyż Hecht dzierżawę Krynicy porzucił, zadzierżawiwszy zakład zdrojowy w Bardyowie.

III.

Dotychczas w czynnościach zarządu i w administracyi tutejszego zdrojowiska, jak widzieliśmy, nie było ani obmyślonego programu, ani nie postawiono sobie planu, co właściwie ma być z owego daru bożego t. j. z tutejszego zdroju mineralnego? co się ma robić z ową jakby z nieba spadłą złotodajną manną? czyli i jaki się ma stworzyć tutaj zakład zdrojowokąpielny? a przecież ani na wzorach ku temu, nietylko już obcokrajowych, ale i w granicach Monarchii Austryackiéj będących, wcale pod owe czasy nie zbywało; ani też niepodobna przypuścić, iżby o koniecznéj potrzebie organicznego planu dla przyszłego zdrojowiska krynickiego, najwyższe Władze dobrami państwa w Galicyi zarządzające nie wiedziały.

Stądto nieporadność w gospodarstwie zdrojowiska ze strony Prefektury i Urzędu wyższego kameralnego w Starym Sączu; stądto owa niestanowczość w postanowieniach najwyższéj Władzy dobrami skarbowemi a z niemi i Krynicą zarządzającéj; stąd to uderzający brak fachowéj znajomości i organicznéj spójni w zarządzie licznych gałęzi nieoddzielnych od każdego gospodarstwa zdrojowo-kąpielnego, a gdy jedna władza upatruje jedyne zbawienie i najlepsze źródło dochodu z owego młodziuchnego zdrojowego zakładu w jego karczmie i propinacyi; inna w jego budynkach na pomieszczenie dla gości zdrojowych; inna w rozsyłce jego wody mineralnéj; to też każda odmiennie doradza, każda co innego dla jego rozwoju proponuje, ale wnioski i rady nie są rdzennem osiągnięciem istotnych i rzetelnych celów a potrzeb młodocianego zdrojowiska; a za jedyną kotwicę, za jedyne uchronienie przed owem kłopotliwem gospodarstwem zdrojowem, widocznie poczytywano wydzierżawianie tutejszego zakładu, bodajby iluzoryjne, bo dzierżawa co chwila z jednych do drugich rąk przechodzi; a młodziuchne to zdrojowisko unoszone na falach niefachowości w swéj administracyi, częstokroć nieudolności, a prawie uderzającéj nieporadności; przy-

gnębione w samym początku swego istnienia całym ciężarem wyciśnienia z niego dla swego właściciela wygórowanych korzyści, a nieuzasadnionych zysków dla jego dzierżawcy, wegetowało z dnia na dzień, podtrzymywane jedynie opieką swego Stwórcy i Opatrznością Bożą, czuwającą nad niem i nad jego gośćmi, którzy tutaj ufni w błogie skutki jego wód uzdrawiających, coraz tłumniéj przybywali, skoro w roku 1806 liczba takowych już do 681 dochodziła.

Tak upłynęło blisko sześć lat nędznego żywota tutejszemu zdrojowisku, zmarnowanych dla młodocianego jego zakładu zdrojowego, którego gospodarstwu i administracyi gdyby zaraz z samego początku zakreślono organiczny program, gdyby mu wskazano z fachowością przedmiotu obmyślony jego cel i jego przeznaczenie, gdyby mu użyczono odpowiednich nakładów ku urzeczywistnieniu jego realnych potrzeb a do jego produkcyjnych urządzeń należących, gdyby go była otoczyła znajomość przedmiotu, gdyby go ujęły w swe objęcia: umiejętność, kapitał, praca i wytrwałość a poświęcenie się mu osób, w nim gospodarujących, ów zakład zdrojowy byłby wkrótce rozwinął się i dojrzał, byłby błogim owocem, świetnie wywiązał się ze swego humanitarnego, medycznego i narodowo-ekonomicznego zadania, a byłby się wywdzięczył swym o dobro jego starannym osobom.

(C. d. n.)

TREŚĆ SPRAWOZDANIA
O C. K. ZAKŁADZIE ZDROJOWYM W KRYNICY
z roku 1875

podał

Dr. Zieleniewski.

(Ciąg dalszy).

B. Część lekarska.

Co do IV) Z cierpień układu nerwowego, które w ciągu naszéj 20 letniéj praktyki przy zdrojach krynickich pomyślnie temi szczawami leczyliśmy, przedewszystkiém wymieniamy: rozdrażnienie nerwowe *(Irritatio nervorum)*, którego przeróżne stopnie i odmiany u naszych chorych rozróżnić mieliśmy sposobność, począwszy od lekkiego ogólnego podrażnienia układu nerwowego aż do jego wygórowanéj nadczułości, przeczulica *(Hyperstaesia nervorum)*, czyli w ogólnym systemie nerwów mózgordzeniowych *(Hyperstaesia cerebro spinalis)*, czyli w pojedynczych nerwach zauważanéj, występującéj pod postacią nerwobólów n. p. nerwobóle połowiczne głowy *(Haemicrania)*, nerwobóle twarzy *(Prosopalgia)*, nerwobóle stósu pacierzowego *(Rhachialgia)* i t. p. Z wieloletniego doświadczenia naszego śmiało twierdzimy, i za niezbity fakt podać możemy, iż we wszystkich tu wymienionych postaciach chorób nerwowych, szczawy krynickie nigdy nas w oczekiwaniu ich pożądanego skutku nie zawiodły, wszakże tylko wtedy, gdy owe choroby przyczynowo uzasadnione były w niedokrewności lub w długotrwałym nieżycie żołądka.

Inne cierpienia nerwowe, dotychczas przy zdrojach w Krynicy przez nas napotykane, jakoto: macinnictwo, śledziennictwo, pląsawica, tudzież porażenia odnóg dolnych, o tyle tylko ulgi lub polepszenia doznawały, o ile były bez oczywistych zmian anatomiczno-patologicznych, i o ile pochodziły jedynie z ogólnego osłabienia, na niedokrewności opartego.

Co do V) Szczupły jest zastęp cierpień układu moczowego, które odpowiednio do chemicznego składu szczaw krynickich, a zgodnie z naszém 20 letniem doświadczeniem, przy tutejszych zdrojach uzbieraném, wspomnionym wodom lekarskim z uzasadnioną nadzieją pomyślnego skutku, do leczenia przekazać możemy. Tutaj bowiem należą: nieżyt pęcherza moczowego tak prosty, jako téż ze złuszczeniem i z nadżerkami lub z owrzodzeniami jego błony śluzowéj połączony *(Catarrhus vesicae urinariae)*, nieżyt nerek *(Pyelitis)*, a nakoniec dziarstwo i kamica moczowa *(Urolithiasis)*. Nie należy jednak lekarzowi praktycznemu ani na chwilę zapominać, iż wyżéj wymienione cierpienia tylko wówczas z nadzieją pomyślnego skutku Krynicy przekazywać można, o ile wzwyż namienionym cierpieniom za podstawę nie służą, inne nieuleczalne i organiczne zboczenia. Jakoż z niezbyt licznych tego rodzaju chorych jesteśmy w możności wykazać się czterema tylko interesującemi przykładami zupełnego uleczenia szczawą krynicką nieżytu pęcherza moczowego, a wyborne działanie szczawy słotwińskiéj w dziarstwie trzykrotnie przy zdrojach w Krynicy stwierdziliśmy. Nie brakowało w tych razach żadnéj z przypadłości, cechujących kamicę moczową, a tem bardziéj utwierdzeni zostaliśmy w naszém rozpoznaniu, skoro oprócz piasku w moczu, po dwutygodniowém piciu szczawy słotwińskiéj odszedł mały kamyczek moczowy.

W rzeczonych cierpieniach zalecaliśmy tak wewnętrzne jak i zewnętrzne zastósowanie szczaw krynickich; kładąc jednak największą wagę na częstotliwe, a niezbyt na razie wielkie dawki pitych szczaw krynickich, których następnie 8—10 kubków (3—4 uncyowych) dziennie nasi chorzy używali. Okwite oddawanie moczu było prostem następstwem tak kwasu węglowego, w szczawach krynickich zawartego, jako też i saméj cieczy, jaką pod postacią szczawy chorzy używali.

(D. n.)

VIII. LISTA GOŚCI
przybyłych do c. k. Zakładu Zdrojowego w Krynicy
od dnia 23 do 29 Lipca 1876 r.

696. Reinhold M., wł. dóbr z córką Klarą ze Lwowa	osób 2	przybyło d. 21	Lipca	pod Strzelcem.
697. Głotów Aleksander, urzędnik z Nowéj-Aleksandryi (w Lubelsk.)	„ 1	„ 21	„	„ Kurkiem.

698.	Haleczka Eufrozyna, żona kom. pow. z fam. i służ. ze Rzeszowa	osób	4	przybyła d.	22	Lipca	pod Strzelcem.
699.	Rybczyński Ignacy, obyw. ziem. z Aleksandrą Wojszyską i synem z Wołynia	„	3	„	22	„	„ „
700.	Hr. Bniński Roman, wł. ziem. z Krakowa	„	1	„	22	„	w Hotelu Warszawskim.
701.	Schouppe Celestyna, obyw. z Maryą Kaszkowską z Warszawy	„	2	„	22	„	„ „ „
702.	Marynowska Ludwika, żona ofic. ze służ. z Góry-Ropczyckiéj	„	2	„	22	„	pod Góralem.
703.	Eisenberg Hermina, żona kupca z Górki (Żywiec)	„	1	„	22	„	u F. Szkwarty.
704.	Tiberg Ernestyna, propinatorka z Kamerznica (Żywiec)	„	1	„	22	„	„ „
705.	Czerwiec Franciszka, handlarka z Radomyśla	„	1	„	22	„	pod Rybą.
706.	Ramult Kazimiera, żona sędziego z pokojową z Grybowa	„	2	„	22	„	„ Morskim Okiem.
707.	Setmajer Tadeusz, akademik ze Sanoka	„	1	„	22	„	„ „ „
708.	Hochberger Helena, obyw. z dzieckiem i służ. ze Lwowa	„	3	„	22	„	„ „ „
709.	Birner Marya, obywatelka z Poznania	„	1	„	22	„	„ „ „
710.	Sokołowska Aniela, obyw. z fam. z Warszawy	„	3	„	22	„	„ Strzelcem.
711.	Machalska Jadwiga, żona inżyniera z Anną Waszewicz i służ. z Mokszyc	„	3	„	22	„	„ „
712.	Maciulska Stefania, obyw. z fam. i służ. ze Lwowa	„	4	„	22	„	„ Kurkiem.
713.	Goldklang Feige, handlarka z Itą Goldklang z Nowego Sącza	„	2	„	22	„	u Szwarza.
714.	Styl Jetti, „ z Krakowa	„	1	„	22	„	„ „
715.	Macieliński Fortunat, radca kraj. z fam. ze Sambora	„	4	„	22	„	pod Kurkiem.
716.	Kwaśniewski Tadeusz, kupiec z żoną z Warszawy	„	2	„	23	„	w Hotelu Seiferta.
717.	Teneza Wiktor, sekretarz z Borysławia	„	1	„	23	„	u Warnickiego.
718.	Pawłowski Józef, obywatel z Bratnicy (Król. pols.)	„	1	„	23	„	w Hotelu Warszawskim.
719.	Latkowska Eufrozyna, żona budown. z córką i służ. z Krakowa	„	3	„	23	„	pod Pagatem.
720.	Paciorkowski Adolf, aptekarz z fam. z Wołynia	„	4	„	23	„	u Schwarza.
721.	Bleiweis Markus, krawiec z Mojżeszem Esterreicher z Gorlic	„	2	„	23	„	„ Guttmana.
722.	Markowicz Eulalia, obywatelka z Warszawy	„	1	„	23	„	pod Góralem.
723.	Uszewska Teodozya, obyw. z Krakowa	„	1	„	23	„	„ Gwiazdą.
724.	Huppmann Marya, żona doktora z Warszawy	„	1	„	23	„	„ „
725.	Lewartowska Marya, emerytka z Warszawy	„	1	„	24	„	u Warnickiego.
726.	Ossowski Kazimierz, obyw. ziem. z Byczyna (Król. Pols.)	„	1	„	24	„	w Hotelu Seiferta.
727.	Bogusławski Wiktor, wł. dóbr z żoną z Remnia (Król. Pols.)	„	2	„	24	„	„ „ „
728.	Birna Adela, żona kupca ze sługą z Krakowa	„	2	„	24	„	pod Kanarkiem.
729.	Porazińska Józefa, obyw. z córką z Warszawy	„	2	„	24	„	„ Góralem.
730.	Schützer Józef, jubil. Radca apel. z fam. i służ. z Krakowa	„	7	„	24	„	„ „
731.	Gutenberg Golde, kupcowa z córką z Krakowa	„	2	„	25	„	„ Palmą.
732.	Trzebińska Aniela, wł. ziem. z córką i Jadwigą Niemeksa z Wołynia	„	3	„	25	„	„ Pogonią.
733.	Obuchowska Anna, „ „ z Wołynia	„	1	„	25	„	„ „
734.	Ściborowska Bogumiła, żona rządcy ze Siechowa	„	1	„	25	„	„ Litwinką.
735.	Orzechowska Marya, obyw. z Królestwa Polskiego	„	1	„	25	„	„ „
736.	Hoppen Marya, wł. dóbr ze służ. ze Szworyczowa	„	2	„	25	„	„ Białą Różą.
737.	Dechnel Józefa, żona urzędnika z córką z Warszawy	„	2	„	25	„	pod Bocianem.
738.	Holzer Resi, żona kupca z Julią Ringer z Krakowa	„	2	„	25	„	u Schwarza.
739.	Schapiro Jakób, kupiec z Białegostoku	„	1	„	25	„	u Schwarza.
740.	Lityńska Emilia, żona c. k. rewidenta z Tarnopola	„	1	„	25	„	pod Sobieskim.
741.	Węgliński Stanisław, obywatel ziem. z Alfredem Węglińskim z Węglin (Kr. pol.)	„	2	„	25	„	w Hotelu Krakowskim.
742.	Hr. Stadnicka Karolina, ob. ziem. ze sługą z Gorlic	„	2	„	25	„	„ Hotelu Warszawskim.
743.	Miłkowska Anna, obywatelka z Gorlic	„	1	„	25	„	„ „ „
744.	Dobawe Marie, żona kupca z córką z Drohobycza	„	2	„	26	„	u Kaila.
745.	Spira Markus, handlarz ze Złoczowa	„	1	„	26	„	„ M. Baldingera.
746.	Siemońska Eugenia, obyw. ze sługą z Krakowa	„	2	„	26	„	pod Góralem.
747.	Groner Fani, handlarka z Bernardem i Bailą Krizer	„	3	„	26	„	u M. Luxa.
748.	Braunstein Benjamin, kupiec z Rosyi	„	1	„	26	„	pod Łososiem.
749.	Hr. Bnińska Stefania, ob. z Maryą hr. Bnińską z Krakowa	„	2	„	26	„	„ Jarząbkiem.
750.	Kubicka Wanda, córka ob. z Karoliną Jan ze Lwowa	„	2	„	26	„	„ Litwinką.
751.	Mikucka Seweryna, obywatelka z familią z Krakowa	„	4	„	26	„	„ Jarząbkiem.
752.	Brochocka Alina, obyw. ziemska z familią i sługą z Wilna	„	6	„	26	„	u Preisiga.
753.	Żmijewska Stanisława, obywatelka ze siostrą Zofią Białosuknią z Królestwa Polskiego	„	2	„	27	„	pod Rybą.

754. Stummer Józef, dr. med. z żoną, córką i sługą z Warszawy osób 4 przybył d. 26 Lipca. u Warnickiego.
755. Krygowski Antoni, prof. gimnazyalny ze Lwowa „ 1 „ 25 „ pod Kosynierem.
756. Maraczewski Leopold, obywatel miejski z żoną z Warszawy „ 2 „ 26 „ u Lorczaka.
757. Broniewski Antoni, dr. med. z żoną i służącą ze Sokala „ 3 „ 27 „ w Hotelu Warszawskim.
758. Kopelz Feige, żona kupca z Kielc „ 1 „ 28 „ pod Palmą.
759. Austerweil Chawe, kupcowa z Brzeska „ 1 „ 28 „ „ „
760. Szarf Hendel, propinatorka ze sługą z Kalwaryi „ 2 „ 28 „ „ „
761. Kosma Charlotte, żona urzędnika z Bielca „ 1 „ 28 „ u R. Frenzla.
762. Grzybczyk Józef, uczeń gimnazyalny Krakowa „ 1 „ 28 „ „ Kamińskiego.
763. Rubinsohn Babetta, żona właś. dóbr z familią i sługą z Milowki „ 5 „ 28 „ „ Braunfelda.
764. Dobrzański Feliks, radca apelacyjny z żoną z Krakowa „ 2 „ 28 „ pod Białą Różą.
765. Rzewuski Przemysław, właściciel dóbr z Kucbora „ 1 „ 28 „ w Hotelu Krakowskim.
766. Piątkowska Józefa, żona urzędnika ze Lwowa „ 1 „ 28 „ w Łazienkach Nr. 4.
767. Glanz Rozalia, żona urzędnika magistratu ze Lwowa „ 1 „ 28 „ „ „
768. Rosmarin Sara, żona kupca z Bendzina „ 1 „ 28 „ u Braunfelda.
769. Silber Etti, „ „ z Nowego Sącza „ 1 „ 28 „ „ „
770. Guttmann Fradel, „ „ z Brzeska „ 1 „ 28 „ „ „
771. Kochane Hinde, handlarka z Królestwa Polskiego „ 1 „ 28 „ „ „
772. X. Filarski Albert, prof. Uniwersytetu ze Lwowa „ 1 „ 27 „ „ Zwira.
773. Mochnacka Marya, obywatelka ze Zahejanki „ 1 „ 28 „ w Hotelu Seiferta.
774. Janowicz Julian, obywatel z Rosyi „ 1 „ 28 „ „ „ „

Razem rodzin 79 czyli 151 osób.
Pozostało z poprzedniej listy rodzin 695 czyli 1388 osób.
Od otwarcia Zakładu było razem 774 „ 1539 „

Krynica, dnia 29 Lipca 1876. ***Reichelt,*** c. k. polit. Inspektor zdrojowy.

Główny Redaktor i wydawca Dr. *Michał Zieleniewski.* Redaktor odpowiedzialny *Józef Łakociński.*

CENY DZIENNE

pomieszkań w domach skarbowych c. k. Zakładu zdrojowego w Krynicy

na rok 1876.

Pod Orłem			Pod Trąbką			Pod Szwajcarem			Pod Zamkiem			Pod Topolami			Pod Jeleniem			W Łazienkach			Pod Potokiem		
Numer	złr.	kr.	Numer	złr.	kr.	Numer	złr.	kr.	Numer	złr.	kr.	Numer	złr.	kr.	Numer	złr.	kr.	Numer	złr.	kr.	Numer	złr.	kr.
1, 2 i 3			1 i 2	1	50	1	1	20	1 i 2	1		1 i 2	2	30	1 i 2	2		1	1	30	1 i 2	1	20
z przed-			3		80	2		70	3		90	3 i 4	2	30	3 i 4			2	1	30	3 i 4	1	20
pokojem			5 i 6	2		3	1	20	4		90	5 i 6	2	50	z kuchnią	1	60	3	1		5 i 6	1	30
i kuchnią	5		7 i 8	2	50	4		70	6		90	7	1	20				4	1	20	7 i 8	1	10
4 i 5	3	50	9		60	5 i 6	2	50	7		90	8	1	20				5 i 6	2	30	9		45
6 i 7	1	50	10		50	7	1		10		90	9	1	40				7	1	20	10		20
8 i 9			11		80	8 i 9	2	50	11		90	10		60				8	1	20	11		45
z przed-			12 i 13	1	80	10		50	12		90	11		60				9 i 10	2		12		25
pokojem	3		14	1		11		50	13		90							11	1				
10	1		15 i 16	2		12		40	14		90							12	1				
11	1		17		20				15		90							13	1				
12	1	20	18		20				16		90							14	1				
			19		30				17 i 18	1	80												
									19, 20, 21, 22 i 23 bezpłatnie														

UWAGA. Od 15go Maja do 14go Czerwca, tudzież od 15go Września do końca pory zdrojowej zniża się czynsz mieszkalny o trzecią część ceny taryfowéj.

W drukarni „CZASU“. Nakładem c. k. Zakładu Zdrojowego w Krynicy. Rzadca drukarni *Józef Łakociński*